

Lausunto Henkilöjunaliikenne 2030 -arviomuistiosta

Maakuntahallitus 24.04.2023 § 52
89/15.02.00/2023

Valmistelija

aluesuunnittelupäällikkö Jenni Oksanen, p. 040 628 2788, sp. etunimi.sukunimi@esavo.fi

Päätösehdotus

Esittelijä: Maakuntajohtaja Pentti Mäkinen

Maakuntahallitus käy evästyskeskustelun Henkilöjunaliikenne 2030 -arviomuistiosta ja valtuuttaa viraston valmistelemaan lausunnon evästyksen pohjalta.

Päätös

Maakuntahallitus kävi evästyskeskustelun ja valtuutti viraston valmistelemaan lausunnon Henkilöjunaliikenne 2030 -arviomuistiosta evästyksen pohjalta.

Selostus

Liikenne- ja viestintäministeriö (LVM) pyytää näkemyksiä henkilöjunaliikenteen palvelut 2030-luvulla –arviomuistiosta. Lausuntokierros alkaa 3.4.2023 ja päättyy 19.5.2023.

Arviomuistio on luettavissa linkistä

<https://www.lausuntopalvelu.fi/FI/Proposal/DownloadProposalAttachment?proposalId=3357d506-a43c-46de-962b-cb874b0d54fd&attachmentId=20275>

EU-sääntely edellyttää tasapuolisia kilpailuolosuhteita markkinoilla ja EU kannustaa rautateiden kulkumuoto-osuuden kasvattamiseen. Pääsääntönä julkisesti hankittujen palveluiden järjestämisessä on niiden kilpailuttaminen.

Suomen henkilö- ja tavaraliikenteen markkinoilla on kuitenkin useampia rakenteellisia ja toiminnallisia esteitä, jotka tosiasiallisesti haittaavat kilpailua sekä markkinoiden toimintaa ja kehitystä.

Avoin verkolle pääsyn periaate (Open Access) mahdollistaa vain taloudellisesti kannattavien henkilöjunaliikennepalveluiden tarjonnan ja markkinaehtoiset investoinnit liikkuvaan kalustoon. Suomen henkilöjunaliikenteessä, kuten muuallakin Euroopassa, tarvitaan julkisia hankintoja palvelutason turvaamiseksi ja kehittämiseksi. Vuoden 2022 alussa liikenne- ja viestintäministeriö ja VR tekivät sopimuksen henkilöjunaliikenteen ostamisesta vuosille 2022 - 2030.

Suomessa henkilöjunaliikenteen kilpailun tulisi toteutua erityisesti junien operoinnin sekä tukipalveluiden osalta. Mitä useampi toimija osallistuu Suomessa joukkoliikenteen ja henkilöjunaliikenteen julkisiin varoin tuetuille markkinoille, sitä enemmän markkinoiden on mahdollista houkutelua investointeja ja tuottaa aidosti markkinahintaisia asiakaslähtöisiä palveluja.

Suomen tulisi edelleen pyrkiä luomaan avoimen kilpailun edellyttämät olosuhteet, jossa yrityksillä on tosiasiallisesti tasapuoliset toimintaedellytykset ja että kilpailu ja julkisten hankintojen tuomat yhteiskunnalliset hyödyt voivat toteutua.

Arviomuistiossa kuvataan henkilöjunaliikenteen palveluhankintojen kannalta nykytila ja haasteet sekä vuonna 2023 alkavalla seuraavalla hallituskaudella tehtävät välttämättömät ratkaisut ja prosessi, jolla siirrytään hallitusti sääntelyn mukaiseen hankintajärjestelyihin vuoden 2030 alkupuolella.

Muistio on osa ministeriöiden tulevaisuuskatsauksia ja ministeriön maaliskuun 2023 alussa julkaisemaa virkamiespuheenvuoroa. Muistiossa esitetyt näkemykset edustavat liikenne- ja viestintäministeriön asiantuntijanäkemystä henkilöjunaliikenteen markkinoiden nykytilasta. Asiakirjaa ei ole käsitelty poliittisesti.

Lausuntopalvelu.fi:ssä pyydetään vastaamaan seuraaviin kysymyksiin:

1. Näkemyksenne henkilöjunaliikenteen roolista liikennejärjestelmässä ja tulevaisuuden näkymät perusteluineen
2. Mielipiteenne Open access -periaatteen toimivuudesta palveluiden kehittymiseksi ja kilpailun lisäämiseksi Suomen rautatieliikenteen markkinoilla perusteluineen
3. Mitä muita kuin muistiossa esitettyjä näkökulmia tulisi ottaa huomioon määrittäessä tulevaa palvelutasoa?
4. Millaisia investointeja henkilöjunaliikenteen kilpailun avaaminen mielestänne edellyttää?
5. Kuinka parhaiten mielestänne taataan toimijoiden syrjimätön pääsy kalustoon, varikoille, asemille ja huoltopalveluihin?
6. Näkemyksenne henkilöjunaliikenteen palveluiden ja infrastruktuurin tulevaisuuden rahoitukseen
7. Kuinka Kuinka henkilöjunaliikenteen ostot tulisi organisoida, resursoida ja rahoittaa tulevaisuudessa ?
8. Näkemyksenne hankkeen mahdollisesta aikataulusta
9. Muut henkilöjunaliikenteeseen liittyvät näkemykset